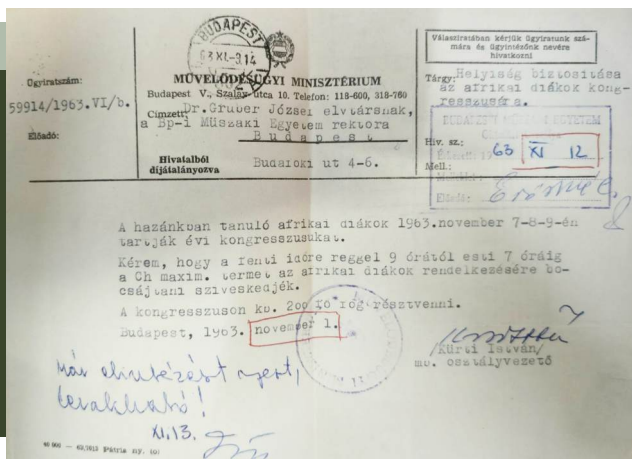

Egy afrikai építészmérnök-hallgató a magyar állam-biztonsági szervek látómezejében

1966 novemberében mintegy 230 afrikai ösztöndíjas egyetemi hallgató folytatott tanulmányokat Magyarországon, akik többsége Ghánából, Szudánból és a Kongói Köztársaságból érkeztek. Az évtizedekig tartó gyarmati elnyomás hatást gyakorolt mind politikai, mind pedig világnézetükre. Többen közülük az akkori szóhasználatnál élve imperialistaellenesek voltak, ám többen közülük a szocialista eszméket sem fogadták el. Ennek háttérében az állhatott, hogy közülük nagy számban tartottak fenn kapcsolatot Magyarországon működő nyugati államok diplomáciai képviselőivel, esetenként a követségek – hírszerzőgáncs – munkatársaival. Néhányan Magyarországra való megérkezésük előtt nyugati országban végezték egyetemi szintű tanulmányaikat. Mindezek együttesen járultak ahhoz, hogy a Belügyminisztérium III/II-4-b alosztályának egyik beosztottja, Kecskés Miklós rendőr őrnagy és Péter Mihály rendőr százados alosztályvezetők 1966. november 14-én egy objektumdokumentációját megnyitására tegyenek javaslatot.

A Belügyminisztérium figyelme a Budapesti Műszaki Egyetemre (továbbiakban BME) az afrikai ösztöndíjas hallgatókkal összefüggésben az 1963. november 7–9. között megrendezett éves kongresszusuk okán került előtérbe. A Művelődési Minisztérium részéről Kürti István megbízott osztályvezető kérte, hogy nevezett napokra délelőtt 9 órától este 7 óráig biztosítsák „a Ch. maxim. termet” az afrikai diákok rendelkezésére. Előzetes felmérés alapján 200 fő részvételére számítottak a szervezők, azonban a korabeli jelentések alapján ennek a számnak azonban csupán a fele vett részt a háromnapos eseményen.

A kongresszus előkészületeiről és lebonyolításáról szóló első jelentések a BM III/II-5-b alosztály által foglalkoztatott, „Novák” fedőnévvel író társadalmi kapcsolattól származtak. Jelentésében az afrikai diákok közötti ellentétes csoportosulások (szudáni, zanzibári, kenyai) kerültek előtérbe. Az állambiztonsági szervek „haladó gondolkodású”, „jobboldali nézeteket valló”, valamint a „kínai befolyás alatt álló” diákokra tagolták őket politikai orientációjuk alapján. Az értekezleten a szudáni és zanzibári – mint haladó gondolkodású – diákok befolyása érvényesült, különösen a diákbizottság tagjainak megválasztásában, ám korábbi jelentések alapján számolni kellett a kínai befolyás alatt álló diákok tevékenységével, akik nagyszámban vettek részt az eseményen. Többen közülük szoros kapcsolatot ápoltak a Kínai Népköztársaság Budapesti Nagykövetségével.

Az egyik ilyen hallgató, a BME Építészmérnöki Karának diákja, O. L. volt. 1962 és 1967 között végezte építészmérnöki tanulmányait, mely időszak alatt szoros kapcsolatot alakított ki az Eötvös Loránd Tudományegyetemen tanuló, kínai származású M. Y.-vel, a követség későbbi kulturális tanácsosával. A BM III/II-5-b alosztály által foglalkoztatott, „Tanár” fedőnévű társadalmi kapcsolat elmondása szerint O. L. lehetett az egyik olyan diák, aki a Kínai Nagykövetségtől kapott angol és francia nyelvű propagandaanyagokat terjesztette a diákok között a Zsombolyai utcában lévő diákközhelyen. A korábban Pakh Den Aj Kollégiumként ismert intézet 1962-ben átalakult oktatási intézménnyé is, Külföldi Ösztöndíjasok Egyetemi Előkészítő Intézete néven. Ide a koreai diákok helyére afrikai, latin-amerikai, mongol, arab, kínai diákok kerültek, így érthető a kínaiak részéről angol, illetve francia nyelvű propa-

gandaanyagokkal való ellátásuk. O. L. szervezte legaktívabban a nagykövetség által időnként megrendezésre került filmvetítések látogatását, ahol a követség munkatársai beszélgetésbe elegyedtek velük, valamint propagandaanyagokkal látták el.

A kínai diákok hasonló filmvetítést szerettek volna megszervezni a kongresszus zárónapján is, azonban a magyar fél közbelépésének következtében – „műszaki akadály” miatt – a program végül nem valósult meg.

Bár O. L. a későbbiek során is többször előkerült jelentésekben, mint aki évek óta káros tevékenységet folytatott a diáktársai között, és akinek kínai beállítottsága az évek alatt egyre markánsabbá vált. 1966 végén odáig merészkedett, hogy egy Kelet-Berlinben megtartott konferenciára egy levelet juttatott el, melyben a következőket fogalmazta meg: „Mi Magyarországon tanuló diákok, akik fegyverrel harcolunk a forradalomért, kijelentjük, hogy akik a konferencián részt vesznek, nem támogatói szövetségünknek. [...] Egyesek nem rendelkeznek útlevelemmel, másokat pedig az egyetem nem engedett kiutazni. Akik kiutaztak, azokat a magyar belügyi szervek küldték. Én magam is Magyarországon tanuló, de ezt csak becsületből teszem.”

Korábbi tevékenységei, illetve a levél körül kialakult botránya ellenére a BME Levéltárában mind ez idáig nem találtam arra utaló forrást, hogy O. L.-ral szemben fegyelmi eljárást indítottak volna. Tanulmányait 1967 júniusában fejezte be, oklevelét június 26-án vehette át.